

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

joku muu

Vastaajatahon virallinen nimi

Vasemmistoliitto r.p. Vänsterförbundet r.p.

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Marja-Liisa Kantola, malla.kantola@vasemmistoliitto.fi, puh. 0407391508

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Vasemmistoliiton puoluehallitus 16.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Esityksen lähtökohdat ovat väestön terveys- ja hyvinvointieroja kaventavia ja mahdollistavat palveluiden saatavuuden turvaamisen koko maassa yhdenvertaisesti. Rahoituksen oikeudenmukaisempi jakautuminen maakunnille tarveperusteisesti luo edellytyksiä yhdenvertaisesti laadukkaampien palveluiden järjestämisen ja tuottamisen koko maassa. Kannatettavaa on, ettei palveluiden järjestämistä ja tuottamista ole vahvasti erotettu toisistaan, ja pääpaino niiden tuottamisesta on maakunnilla itsellään. Suuret sote –palveluiden kokonaisulkoistukset ja viranhaltijan päätöksenteon ulkoistaminen eivät ole tämän esityksen mukaan jatkossa mahdollisia, mikä luo mahdollisuuksia turvata palveluiden saatavuutta myös poikkeavissa olosuhteissa.

Yhdenvertaisen saatavuuden parantamiseksi on esitettyjen muutosten lisäksi syytä muun muassa a) alentaa asiakasmaksulain sallimia maksimimaksuja b) korottaa sairausvakuutuksen lääkekorvauksia c) määrittellä asukkaan oikeudet tarvitsemiensa palvelujen saamiseen nykyistä yksiselitteisemmin sosiaalihuoltolaissa ja terveydenhuoltolaissa, esimerkiksi oikeus palvelutarpeen arvioinnissa ja palvelusuunnitelmassa tarpeelliseksi todettujen palvelujen saamiseen ja määrittämällä palvelutarpeen arvioinnin saaminen ja hoitotakuut asukkaan (subjektiiviseksi) oikeuksiksi d) korostaa esityksen perusteluissa, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten ja maakunnallisten tietojärjestelmien kehittämisessä ja ylläpidossa tulee parantaa palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden puutteiden näkyväksi saamista yhdenvertaisuuden edistämisen tietojohdamisen ja päätöksenteon keskeisenä edellytyksenä e) korostaa esityksen perusteluissa ja valtion ja maakuntien ohjaussuhteen määrittelyissä palvelujen saatavuuden yhdenvertaisuuden selvittämisen ja edistämisen keskeisyyttä.

Maakunnalle tulisi säätää velvoite tukea maakunnan asukkaiden sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaa ja yhteistyötä asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden sekä palvelujen kehittämisen hyväksi. Jotta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen keskeisesti kuuluvan hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoisuuden vähentäminen todella turvataan, tarvittaisiin panostusta ja asiantuntemusta niin kunnilla, maakunnilla ja valtakunnallisella tasolla. Myös ympäristöterveydenhuollossa tarvittaisiin niin kuntien, maakuntien (esimerkiksi laboratoriot) ja valtakunnallisen tason panostusta. Olisikin syytä pikaisesti käynnistää asiakokonaisuutta koskevan erityisen ”hyvinvoinnin ja terveyden suojelulain” valmistelu.

On myös tärkeää tuoda lopultakin eduskunnan käsittelyyn sote-uudistusyritysten eri vaiheissa tärkeäksi eriarvoisuuden vähentämisen tavoitteeksi todettu sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavarahoituksen korjaaminen. Tässä korjaamisessa ydinkysymyksen tulee olla eriarvoisuuteen ja resurssien epätarkoituksenmukaiseen kohdistamiseen kannustavat rahoituselementit.

Palvelujen saatavuuden ja saamisen eriarvoisuuden poistaminen on kuitenkin vain yksi osa väestön hyvinvointi- ja terveyserojen poistamista. Sosiaali- ja terveydenhuollon korjaamisen lisäksi tarvitaan myös esimerkiksi asunto-, työvoima-, koulutus-, kaavoitus-, joukkoliikenne- ja monien muiden politiikkasektorien panostusta niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti ja paikallisesti.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Tässä esityksessä pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan suorituskyky ja voimavarat

varmistetaan ottamalla huomioon kansalliset ja alueelliset palvelutarpeet sekä riskienhallintatarpeet. Pelastustoimen tulee olla erillinen, mutta sosiaali- ja terveystoimen kanssa rinnakkainen toimiala, josta sote -maakunta vastaa kokonaisuutena. Pelastustoimen rahoittaminen valtion budjetista tunnistettujen kansallisten, alueellisten ja paikallisten riskien mukaisesti mahdollistaisi toiminnallisten uudistusten toteuttamisen ja pitkällä aikavälillä kustannusten kasvun

hillinnän. Voimavarojen oikeanalainen kohdentaminen turvaisi laaja-alaisemman yhteistyön eri toimijoiden kanssa ja myös pelastustoimen ja ensihoidon tiiviin yhteyden tuoma synergiaetu olisi paremmin turvattu. On hyvä, että pelastustoimi voi jatkossakin tuottaa ensihoidon palveluita.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Demokratian toteutumiseksi on erittäin tärkeää, että sote-maakunnan ylin päätöksentekoeolin valitaan suorilla vaaleilla. Vaalit tulee järjestää niin, että kuntalaisille syntyy selkeä käsitys siitä, mihin asioihin vaaleilla voi vaikuttaa ja miten eri kunnat tai alueet ovat siinä edustettuina. Vaaleista tulee olla tarpeeksi ymmärrettävää informaatiota saatavilla valtakunnallisesti. Vaalien lisäksi kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskanavia tulee olla käytössä kaikissa maakunnissa.

Laissa tulisi säätää myös maakuntahallituksen riittävän suuresta minimikoosta ja mahdollisen liikelaitoksen hallituksen/johtokunnan koosta ja poliittisesta edustavuudesta demokratian toteutumiseksi. Lisäksi maakuntavaltuuston vaikutusmahdollisuudet kaikkiin maakunnan toiminnan kannalta merkittäviin päätöksiin, sopimuksiin, sitoumuksiin ja suunnitelmiin tulee turvata rajaamalla mahdollisuuksia siirtää tosiasiallinen strateginen päätösvalta hallintosäännöllä toimeenpaneville elimille. Maakunnan asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi lähialueensa palveluihin on turvattava myös säätämällä maakunnan alueen kuntien vaikutusmahdollisuuksista maakunnan palveluverkko- ja muiden strategisten päätösten valmisteluun ja säätämällä kunnanvaltuustoille oikeus saada maakunnan asukkaiden palvelujen saatavuuden yhdenvertaisuutta koskeva aloitteensa maakuntavaltuustoin käsiteltäväksi. Jotta päätöksenteko ei etäännyisi liikaa kuntalaisista, tulisi kuntien nykyisten vaikuttamistoimielinten suhde maakunnallisiin vaikuttamistoimielimiin olla kuvattuna selkeästi. Sote-maakunnat asettaisivat nuorisovaltuuston, vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston. Niiden alueellinen ja yhteiskunnallinen edustavuus sekä toimintaedellytykset on turvattava.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä [Maakuntalain säännökset ovat yleisiä ja mahdollistavia. Organisaatiorakenne, edellä hallintosääntöä koskevia demokratiaa turvaavia rajoituksia lukuun ottamatta, voidaan jättää maakunnan itsehallinnon päätettäväksi. Maakuntalain säännökset ovat pitkälti yhteneviä kuntalain vastaavien säännösten kanssa, joka korostaa, että lähtökohtana hallinnon järjestämisessä tulee olla asukkaiden itsehallinnon hyvä toteutuminen.]

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä [On tarkoituksenmukaista mahdollistaa maakunnille ottaa hoidettavakseen myös muita tehtäviä, jotka palvelevat sen lakisääteisten velvollisuuksien toteuttamista. Maakuntien mahdollisuus rajattuun yleiseen toimialaan tukee maakuntien itsehallintoa, ja se mahdollistaa maakunnille myös tulevaisuudessa uudenlaisia alueellisia toimintaedellytyksiä ilman, että niihin liittyy merkittävää taloudellista riskiä.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [Virallisten vaikuttamistoimielinten lisäksi tulisi varmistaa, että kansalaisten ja asiakas- ja kansalaisjärjestöjen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sote-maakunnan toimintaan on turvattu kaikissa maakunnissa. Maakunnat tulisi velvoittaa päättämään tähän selkeitä hallintosääntötasoisia soveltamisohjeita ja säännöllistä seuranta. Sote –maakunnan kansanäänetyks- ja aloitteentekomahdollisuus ovat kannatettavia ja lisäävät demokratian toteutumista. On myös tärkeää taata palvelun käyttäjille ja tarvitsijoille mahdollisuus saada palvelujen kehittämistä koskevat aloitteensa palvelutuottajien ja maakunnan hallintoelinten käsiteltäväksi. Maakuntien eri alueiden asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia lähipalveluihinsa tulee vahvistaa sekä kansalaisjärjestöjen että kuntien kautta. Näitä eri vaikuttamismahdollisuuksista on maakuntien aktiivisesti tiedotettava ja niitä tulee myös seurata valtakunnan tasolla. Vaikutusmahdollisuuksia turvaavat myös kysymyksen 1. vastauksessa esittämämme asukkaiden oikeuksia vahvistavat lisäykset.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin [Yhteistoiminnan mahdollistaminen on säädetty tarkoituksenmukaisesti ja se mahdollistaa maakuntien välisen sopimus pohjaisen yhteistyön. On tärkeää, ettei maakuntayhtymille ole mahdollista siirtää sote –palveluiden järjestämisvastuuta, jotta päätöksenteko sote –sektorilla ei etäänny liian kauas kuntalaisista. Maakuntayhtymälle tulisi kuitenkin voida siirtää palvelujen tuottamisvastuuta myös muiden kuin tukipalvelujen osalta, esimerkiksi yhtä maakuntaa laajempien sairaalakonsernien demokraattisen hallinnon mahdollistamiseksi. Erityistä osaamista vaativissa tehtävissä maakuntien yhteiset toimielimet ja virat ovat myös tarpeellisia ja tukevat erityispalveluiden alueellista saatavuutta. Maakuntien yhteistoiminnan on tuettava maakuntien järjestämisvastuulla olevien tehtävien toteuttamista tarkoituksenmukaisella ja maakuntien asukkaiden lähipalvelut turvaavalla tavalla.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Ehdotettu lainsäädäntö ohjaa maakuntien taloudenhoitoa pääosin tarkoituksenmukaisesti. Rahoitusmallin ei tule sisältää sellaisia sote –menojen kasvua hillitseviä mekanismeja tai leikkureita, joilla vaarannetaan palveluiden yhdenvertainen saatavuus. Rahoitusmallin on turvattava maakuntien mahdollisuudet selvittää niiden lakisääteisistä velvollisuuksista kaikissa tilanteissa. Sote –maakuntatalouden ja –hallinnon neuvottelukunta ohjaavana ja taloudenhoitoa seuraavana toimielimenä on perusteltu, ja sen myötä mahdollistetaan eri maakuntien tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden ja maakuntien välinen vuoropuhelu. Koko maan julkisen talouden suunnitelman tulee toimia kehyksenä, jonka sisällä maakuntien on voitava järjestää sote –palvelut itsehallintonsa perusteella haluamallaan tavalla. Olisi säädettävä periaatteista, joilla koko valtioneuvoston ja eduskunnan käsittelyyn – esimerkiksi valtion tulo- ja menoarvioiden yhteydessä – tuodaan pitemmän aikavälin ja vuosittaiset periaatteet

ja painopisteet sote-maakuntien talouden rahamääräisessä ja toiminnallisessa ohjauksessa ja tuessa.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä pääosin [Maakuntien tulee voida itsenäisesti päättää niille siirtyvien toimitilojensa hallinnoinnista ja tarpeellisista investoinneista. Toimitilojenkin osalta olisi kuitenkin säädettävä rajoitukset sellaiselle yksityistämislle, joka voisi vaarantaa maakunnan kykyä hallita palvelujärjestelmän tai sen keskeisten toimintasektorien kokonaisuutta. Yhteiseen toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskuksen osakkaaksi liittyminen tulee olla maakunnille vapaaehtoista. Tarpeellisten tietojen luovuttaminen yhteiseen toimitilarekisteriin on perusteltua. Mahdollisuuden maakuntien välttämättömiin investointitarpeisiin mahdollistaa valtion takaus esitetyn lainanottovaltuuteen perustuvan mallin pohjalta. Välttämättömät ja maakuntien järjestämisvastuulla olevien palveluiden jatkuvuuden turvaavat investoinnit tulee turvata lainanottovaltuudella ja valtion lainantakauksella]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin [Järjestämislailla säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erikoistason palveluiden kokoamisesta yhdelle järjestäjälle sote-maakunnalle, mikä mahdollistaa monisuuntaisen integraation toteutumisen. On tärkeää säätää lailla, että järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi sote-maakunnalla on oltava riittävä oma palvelutuotanto, eivätkä sote –palveluiden kokonaisulkoistukset tai merkittävien palvelujen osa-alueiden laajamittaiset ulkoistukset ole mahdollisia. Kun julkisesti rahoitettua sosiaali- ja terveydenhuoltoa järjestetään lain voimaan tullessa vielä myös sairausvakuutuksen sairaanhoito-, kuntoutus- ja työterveydenhuoltoon sisältyvän sairaanhoidon korvausten, eläkelaitosten kuntoutusrahoituksen ja eräiden muiden julkisen rahoituksen muotojen kautta, on tärkeää kirjata esityksen perusteluihin myös tiekartta nk. monikanavarahoituksen tarkoituksenmukaisesta yhdistämisestä sote-maakuntien järjestämään sosiaali- ja terveydenhuoltoon.]

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Sosiaali- ja terveydenhuolto on lakiehdotuksen mukaan suunniteltava ja toteutettava sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisina kuin asiakkaiden tarve sote-maakunnassa edellyttää. Lailla tulee selkeästi määritellä maakuntien vastuu huolehtia lakisääteisistä sote-tehtävistä ja palveluiden toteuttamisesta yhdenvertaisesti sekä palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Samalla tulee täsmentää järjestämislaissa sekä terveydenhuoltolaissa, sosiaalihuoltolaissa ja muissa nk. sisältölaeissa olevat asukkaiden oikeuksia palveluihin koskevat säädökset. (vrt vastaus kysymykseen 1.) Palveluiden yhdenvertaista saatavuutta on myös seurattava ja säädöksillä turvata valtion mahdollisuus puuttua tässä ilmenneisiin epäkohtiin. Laki mahdollistaa sen, että yhdelle taholle määritellään vastuu huolehtia myös palveluiden yhteen sovitetuista kokonaisuuksista lähipalveluperiaatteen mukaisesti. Lähipalveluiden saatavuus on turvattava kaikissa maakunnan osissa asuville. Palvelujen keskittämisen kustannuksissa on aina otettava huomioon myös keskittämisen asukkaille aiheuttamat kulut ja vaiva, eikä vain tehokkuus maakunnan talouden näkökulmasta. Palveluiden kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin tiettyihin sote-maakuntiin tulee olla perusteltua ensisijaisesti palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden näkökulmasta.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen yhteisiä rakenteita ja kuntien sekä yhteisöjen kanssa tehtävää yhteistyötä tulisi vahvistaa ja selkeyttää lainsäädännössä. Kunnilta saatava asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä koskeva tieto tulisi olla maakuntien käytettävissä niiden suunnitellessa ennalta ehkäiseviä sosiaali- ja terveyspalveluita. Tutkimukseen perustuvalla alueiden hyvinvointitiedolla tulisi olla selkeämpi rooli sote –palveluita suunniteltaessa myös maakuntien tasolla. Jo ennen järjestämislain säätämistä on syytä panna liikkeelle sosiaali- ja terveydenhuollon ennalta ehkäisevää ja hyvinvointia edistävää toimintaa säätelevän lainsäädännön uudistus, ottaen huomioon esimerkiksi covid-2019-pandemian kokemukset, köyhyyden torjunnan tavoitteet, ilmastomuutokseen sopeutuminen sekä niin kuntien, maakuntien kuin valtion eri toimintojen mahdollisuudet ennalta ehkäisyssä ha hyvinvoinnin edistämisessä.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Ehdotuksessa edellytetään maakunnilta riittävää osaamista, toimintakykyä, valmiutta ja henkilöstöä, ja sen on huolehdittava järjestämisvastuunsa toteuttamisesta ja palvelujen turvaamisesta kaikissa tilanteissa. On tärkeää, että laissa on kirjattu, että sote-maakunnilla on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi riittävä oma palveluntuotanto. Riittävyys tulee koskea sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuden lisäksi myös kutakin keskeistä sosiaali- ja terveydenhuollon osa-aluetta erikseen. Näin voidaan estää sekä kokonaisuuden että erillisten palvelusektorien (esimerkiksi sosiaali- ja terveysasematoiminnan, vanhusten, vammaisten ja mielenterveyspotilaiden asumispalvelut, lastensuojelulaitokset ja perhehoito) laajamittaiset ulkoistukset. Ostopalvelusopimuksia koskevien hankintapäätösten perusteluvollisuus sekä maakuntien velvollisuus ohjata ja valvoa tuottajia ja ottaa huomioon riskienhallinta ostopalvelutilanteissa ja sopimuksissa on perusteltua ja tarpeellista.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin [On erittäin tärkeää, että täsmennetään ostopalveluntuottajaa koskevia vaatimuksia sen lisäksi, mitä yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon laeissa säädetään. Ostopalveluiden osalta on

tärkeää tehdä selkeät säädökset hankintojen vaatimuksista ja velvollisuuksista ja rajata julkiset hallintotehtävät näiden sopimusten ulkopuolelle, jottei ihmisten perusoikeudet ja oikeusturva vaarannu. Laissa tulisi määritellä maksimirajat palvelujen kokonaisuuden ja keskeisten palvelujen osasektorien ulkoistukselle. Vuokratyövoiman tulee ainoastaan täydentää sote-maakunnan omaa henkilöstöä, mutta päivitystä koskevat erillissäädökset ovat perusteltuja lääkäriresurssien turvaamiseksi.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä [Vaatimukset ovat perusteltuja ja on hyvä, että ne on säädetty täsmällisesti, jotta ihmisten palvelut on turvattu kaikissa tilanteissa. Erityisen tärkeää on, että sote-maakunnan on varmistettava, ettei yksityisen palveluntuottajan aikaisemmassa toiminnassa ole todettu vakavia tai toistuvia puutteita asiakas- ja potilasturvallisuudessa. Myös palveluntuottajan taloudellinen tilanne on huomioitava ja arvioitava huolellisesti ennen mahdollisen sopimuksen tekemistä palveluiden jatkuvuuden turvaamiseksi. Palveluntuottajien kriisinhallintavalmiudet tulee myös arvioida.]

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä [On tärkeää, että sekä yksityinen palveluntuottaja että tämän alihankkija täyttävät 13 §:ssä säädetty vaatimukset. Yksityisen palveluntuottajan on kannettava vastuu myös alihankintana hankituista palveluista. Alihankintayritysten kohdalla on kyettävä valvomaan myös työntekijöiden työolosuhteita ja mahdollisia alipalkkaukseen tai muihin työntekijöiden oikeuksien polkemiseen liittyviä tilanteita.]

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä [Yhteistyöalueita koskevaa yhteistyösopimusta on syytä tarkentaa ja sen laatimista valvoa ministeriöstä käsin. On hyvä, että valtioneuvostolla on päätösvalta sopimuksesta, mikäli alueen sote-maakunnat eivät pääse asiassa yhteisymmärrykseen, koska sopimukseton tila voi vaarantaa riittävän sosiaali- ja terveydenhuollon toteutumisen. Varautumista ja häiriötilanteiden osalta tämä yhteistyösopimuksen voimassaolo on erityisen tärkeää.]

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä [Kaksikielisten maakuntien yhteistyöstä ja työnjaosta on tarpeen säätää palveluiden saatavuuden ja kielellisten oikeuksien turvaamiseksi. Yhteistyötä koskevan sopimuksen sisällöstä, seurannasta ja sopimuksen laatimisen velvoittavuudesta sekä valtioneuvoston perälaudasta puuttua sopimuksettomaan tilaan on myös tärkeää säätää laissa kaksikielisten palveluiden saatavuuden turvaamiseksi.]

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä [Koronatilanne on osoittanut, miten tärkeää on saada ajantasaista ja välttämätöntä tietoa sairaanhoitopiireistä ja perusterveydenhuollon yksiköistä valtakunnallisen tilannekuvan luomiseksi. Valmiuskeskusta koskeva sääntely luo hyvän pohjan valmiutta ja varautumista koskevaksi valtakunnalliseksi organisaatioksi ja mahdollistaa valmiussuunnittelun pohjaksi tarvittavan kattavan tiedon keräämisen.]

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ruotsinkielisten palveluiden kehittämisen tukeminen tulisi säätää Varsinais-Suomen tehtäväksi.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Lakiesityksessä puhutaan ”häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin” varautumisesta. Varautuminen tulisi ulottaa myös merkittävään palvelukysynnän kasvuun, joka ei sinällään ole sote-toiminnan häiriö eikä yhteiskunnallinen poikkeusolo. Kysynnän kasvu voi syntyä esim. kausi-influenssan tai (pienessä maakunnassa) hankalan liikenneonnettomuuden, tulipalotilanteen tai vastaavan vuoksi. Varautuminen tulisi käsittää laajemmassa mittakaavassa. Varautumisveloitteen tulisi koskea myös esimerkiksi ilmastomuutokseen, ympäristökriiseihin ja nopeutuvaan muuttoliikkeeseen sekä muihin tulevaisuuden ennakoitavissa oleviin ilmiöihin valmistautumista.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Kansainvälistä yhteistyötä (Pohjoismaat, muu Eurooppa) koskevat tavoitteet voisivat kuulua myös näihin yleisiin strategiaan tavoitteisiin.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä [Sote –maakuntien pelastustoimea koskeva seuranta- ja arviointivelvollisuus mahdollistavat valtakunnallisen pelastustoimea koskevan kokonaisarvion muodostamisen. Seurannan vähimmäistietosisällöstä, selvitykseen tulevista tiedoista ja näiden tietojen saatavuudesta maakuntien käyttöön voi olla tarpeen säätää asetuksella tarkemmin. Omavalvontatiedon ja muun seurantatiedon mahdollista päällekkäisyyttä tulee raportoinnissa kuitenkin välttää.]

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä [Joidenkin tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin yhden tai useamman maakunnan vastuulle on tarkoituksenmukaista alueellisista erityistarpeista tai osaamisen keskittämistarpeista johtuen.]

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Tulisi pohtia, tarvitseeko kyseinen asia lakitasoisen normin vai voisiko se hoitua sopimus pohjaisesti.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä [Sote –maakuntien aluejaon tulee turvata parempi kantokyky sote –palveluiden järjestämiselle ja on tärkeää, että aluejako vastaa pääosin nykyistä maakuntien ja sairaanhoitopiirien mukaista jakoa. Vahvasti suositeltavaa on myös se, että sote-maakuntien rajat eivät ylitä eduskuntavaalien vaalipiirien rajoja vaan ne ovat yhteneväisiä maakuntarajojen kanssa. On tärkeää säätää myös edellytykset sote –maakuntien yhdistymiselle ja siitä seuraavalle maakuntajaon muutokselle. Alueiden tulee olla yhtenäisiä ja toiminnallisesti perusteltuja sekä parantaa palveluiden järjestämisedellytyksiä sekä asukkaiden oikeuksia palvelujen saamiseen.]

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä [Sote –maakuntajaon tulee toimia myös muiden valtion aluejakojen perustana, jotta turvataan kansalaisten näkökulmasta mahdollisimman selkeät toiminnalliset kokonaisuudet. Maakuntajako tulee olla mahdollisimman tarkoituksenmukainen myös muita tulevia maakuntien tehtäviä silmällä pitäen]

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä [Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisua on selvitetty yhteistyössä alueen kaupunkien ja kuntien kanssa sosiaali- ja terveysministeriön asettaman Uusimaa-PKS-Helsinki sote- erillisselvityksen ohjausryhmän ja seurantar ryhmän toimesta. Uusimaa-PKS-Helsinki sote- erillisselvityksen ohjausryhmä esittää yhteisen jatkovalmistelun pohjaksi itsehallinnollisiin alueisiin pohjautuvaa mallia. Viiteen itsehallinnolliseen alueeseen pohjautuva erillisratkaisu edustaa toteuttamiskelpoisinta vaihtoehtoa erillisratkaisuksi Uudellemaalle. Myös perustuslakiasiantuntijat ovat antaneet mallia puoltavia lausuntoja. Ratkaisu edellyttää kuitenkin erityistä huolellisuutta siinä, että kaikilla jäsenmaakuntien ja Helsingin kaupungin valtuustoilla on riittävät vaikutusmahdollisuudet HUS:n päätöksentekoon ja että sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon toiminnallinen integraatio rakennetaan huolellisesti. Valtionohjauksessa on kiinnitettävä erityisen vakavaa huomiota integraation toteutumiseen käytännössä.]

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä [Väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävät ja toimivalta on määritelty laissa tarkoituksenmukaisella tavalla. Valmistelutoimielimen toimivalta vaikuttaa mm. tulevaan talousarvioon ja hallintosääntöön on kuitenkin varsin suuri. Siksi toimielinten tueksi tulee perustaa maakunnittain edellisten kuntavaalien tulosta vastaavalla tavalla koottu eri poliittisia suuntauksia edustava tilapäinen neuvottelukunta jokaiseen sote-maakuntaan. Sote –maakuntien perustamiseen liittyvät väliaikaisen toimielimen tehtävät kun suuntaavat maakunnan toimintaa kuitenkin pidemmällä aikavälillä.]

38. Voimaantulolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin [Koska sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja pelastustoimen käytössä olevat toimitilat vuokrattaisiin 1.1.2023 alkaen sote-maakunnille 3+1 vuodeksi. Sote-maakuntien siirtymäkauden aikana kunnille maksaman vuokran olisi katettava ko. toimitilaan liittyvät kohtuulliset pääoma- ja ylläpitokustannukset. Siirtymäkauden jälkeen sote-maakunnat päättäisivät palveluverkkonsa ja tarvitsemiensa toimitilojen perusteella, mille kuntien tiloille niillä olisi edelleen käyttöä. Tarpeidensa mukaan sote-maakunnat voisivat esim. lunastaa kiinteistöjä itselleen tai jatkaa joidenkin niistä vuokraamista kunnilta. Maakunnille tulisi tehdä taloudellisesti houkuttelevaksi ja mahdolliseksi hyödyntää siirtymäkauden jälkeenkin olemassa olevia julkisia kiinteistöjä. Siksi tarvitaan valtion erillisrahoitusta näiden kiinteistöjen peruskorjaus-, perusparannus- ja uusimistöimintaan. Kunnille mahdollisesti jäävistä käyttämättömistä kiinteistöistä aiheutuvaa taloudellista rasitusta, erityisesti velkakantaa, tulee kuitenkin kompensoida osana kuntien valtionavustuksia koskevien säädösten uusimistöytöä siten, että ratkaisumallit ovat valmiina osana voimaantulolakipakettia.]

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

kyllä [Kompensaatio turvaisi kuntien taloudellista tilannetta, mikäli niiden taloudellinen itsehallinto vaarantuisi omaisuusjärjestelyiden seurauksena. Kompensaatio on siksi välttämätöntä.]

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä [Yhden työnantajan palvelukseen siirtyminen on tarkoituksenmukaista, mutta muutoksen aiheuttama palkkojen yhteensovittamisen tarve ja siitä aiheutuvat kustannukset tulisi lakiesityksessä huomioida paremmin. On hyvä, että siirtyvän henkilöstön mahdollisen lisäeläketurvan ja alempien eläkeikien säilyminen turvataan lisäämällä sote-maakunnat ja sote-maakuntayhtymät Kevan lakisääteisiin jäsenyhteisöihin. Henkilöstön asema tulisi turvata myös tilanteissa, joissa maakunta mahdollisesti siirtää toimintoja ja henkilöstöä liikelaitokseen ja mahdollisiin konserniyhtiöihinsä.]

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

kyllä [Sellaisten voimassa olevien ulkoistussopimusten mitättömyydestä, jotka eivät täytä uuden lainsäädännön vaatimuksia, on perusteltua säätää laissa. Ulkoistamisen määrällisen rajoittamisen lisäksi on tärkeää voida perua sellaisia ulkoistuksia, joissa ei ole turvattu järjestämisvastuuta tai huomioitu tarpeenmukaista riskienhallintasääntelyä. Sote –maakunnilla tulee kuitenkin olla käytettävissään sellaista juridista osaamista, jonka turvin ne voivat arvioida ulkoistussopimusten lainvoimaisuutta.]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Kyllä. Kärkullan asiantuntijapalvelut on hyvä antaa yhden maakunnan tehtäväksi. On myös tärkeää, että aiemmin Kärkullan tarjoamia erityispalveluita on jatkossakin saatavilla eri maakuntien alueella, mutta niistä sopiminen tulee tapahtua maakuntien yhteistyönä. Uudistus tulee toteuttaa niin, että näiden palveluiden asiakkailta säilyy itsemääräämisoikeus.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä [Aikataulusta kiinnipitäminen on välttämätöntä, eikä sen toteuttamista tule lykätä pidemmälle. Uudistus on välttämätöntä yhdenvertaisten palveluiden saatavuuden turvaamiseksi ja oikeudenmukaisemman sote –palveluiden rahoituksen mahdollistamiseksi. Uudistuksen voimaantulon aikataulua ei tule viivyttää. Nopean siirtymisen mahdollistamiseksi olisi maakunnille myönnettävä vuosille 2022-2025 erityistä siirtymäkauden lisärahoitusta riittävästi.]

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Edellä esitetyt huomiot tulisi siirtää pykälämuotoon.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä [Valtion rahoituksella voidaan turvata perustuslainmukaisten riittävien sote –palveluiden sekä pelastustoimen järjestäminen. Koska väestön ikääntyminen ja muu väestökehitys etenevät maakunnissa eri tavoin ja jopa eri suuntiin, voidaan valtion palvelutarpeeseen perustuvalla rahoituksella vähentää alueellista eriarvoistumista ja kohdentaa sote –palveluiden rahoitus oikeudenmukaisemmin.]

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin [Esitetty rahoitusmalli sisältää myös maakunnille kannusteita kustannusten kasvun hallintaan. Tämän ei kuitenkaan tule olla uudistuksen ensisijainen tavoite, koska julkisen talouden kestävyysvajeen kaventamisen näkökulmasta uudistuksen eri osatekijät vaikuttaisivat eri tavoin ja erilaisella nopeudella. Rahoituksen alkuvuosien tasoa on korotettava, jotta voidaan korjata esimerkiksi vanhustenhuollon kotihoidossa olevat määrälliset vajeet ja asumispalvelujen ja laitospalvelujen laadulliset vajeet, lastensuojelu avopalvelujen vajeet ja sosiaali- ja terveysasemien vastaanottotyön vajeet. Vaikka mallissa rajoitetaankin etukäteen huomioitavia maakuntien kustannuksia kasvattavia tekijöitä, on jälkikäteen täysimääräisenä tehtävä rahoituksen tason tarkistaminen välttämätöntä, jottei rahoituksen taso pääse erkanemaan todellisista kustannuksista. Myös lisärahoituksen on oltava tasolla, joka turvaa taloudelliset edellytykset lakisääteisistä tehtävistä suoriutumiseksi.]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [On erittäin tärkeää, että rahoituksen määräytymistekijöissä palvelutarpeella on suurin painoarvo, eikä sitä tule laskea, vaan rahoituksen tulee kohdentua mahdollisimman tarpeenmukaisesti. Painokertoimien taustalla oleva tutkimustieto on kohtuullisen luotettavaa ja laadukasta ja antaa pohjan rahoituksen määräytymiselle. On kuitenkin syytä jatkuvasti tehdä kehitystyötä kertoimien suhteen ja kokonaisrahoitustarpeen suhteen, koska rahoitustarpeeseen

eivät vaikuta vain yksilöiden tarpeet vaan myös palvelujen käytössä olevien teknologioiden ja muiden edellytysten kehitys. Siksikin on tärkeää, että rahoituksen määräytymistekijöiden taustalla oleva tieto on päivittyvää, jotta se vastaa mahdollisimman hyvin maakuntien rahoituksen tarvetta.]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä [Pelastustoimen rahoituksessa asukasmäärän lisäksi on tärkeää huomioida alueelliset riskitekijät sekä mahdolliset pelastustoimen muuhun kustannustasoon vaikuttavat tekijät, kuten asukastiheys.]

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä [Maakunnilla on seitsemän vuotta aikaa sopeuttaa toimintaansa ja alkuvuosina enimmäismuutos on rajattu porrastetusti nousevaksi. Sopeutuminen kuitenkin edellyttää kohdassa 47 mainittua alkuvuosien tasokorotusta.]

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä [Toistaiseksi pysyvä siirtymätasaus kohtuullistaa niiden maakuntien sopeuttamistarvetta pitkällä aikavälillä, joissa sote -palveluiden tarvevakioidut menot ovat matalammat kuin maassa keskimäärin]

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä [Tämä muutos joustavoittaa ja helpottaa maakuntien taloudenhoitoa ja maksuvalmiutta käytännön tasolla.]

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin [Kuntien valtionosuusjärjestelmän perusrakenne säilyisi ennallaan uudistuksen voimaantulon jälkeen. Järjestelmä perustuisi jatkossakin kustannusten, palvelutarpeiden ja tulopohjien erojen tasaamiseen. Järjestelmään tulisi kuitenkin saada lisäosa kuntien vastuulle

jäävien ja siirtymäajan jälkeen tyhjilleen jäävien kiinteistöjen ylläpito- ja lainanhoitokulujen sekä mahdollisten purkamiskulujen korvaamiseen.]

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä [Verojärjestelmään tehtävät muutokset ovat perusteltuja, koska sote –kustannukset siirtyvät vastaavassa suhteessa maakunnille, eikä ihmisten verotus tehtävien muutosten vuoksi kiristy. Verojärjestelmän selkeyttämiseksi kuntien ja valtion veropohjien yhdistäminen on hyvä ratkaisu.]

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädetty Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä [Esitettävät säädökset eivät muuta merkittävästi henkilöstön tai työnantajaedunvalvonnan asemaa.]

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä [Eläke-edut säilyisivät ennallaan, kun eläketurva säilyy kunnallisessa eläkejärjestelmässä. Siirtyvän henkilöstön mahdollisen lisäeläketurvan ja alempien eläkeikien säilyminen turvataan sillä, että Kevan lakisääteisiin jäsenyhteisöihin lisätään sote-maakunnat ja sote-maakuntayhtymät.

Henkilöstön eläke-edut tulisi turvata myös henkilöstön mahdollisesti siirtyessä maakuntien liikelaitoksiin ja konserniyhtiöihin.]

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

kyllä [Uudistuksen hallittavuus valmistelun ja toimeenpanon osalta paranisi erillISRatkaisun myötä. Yhdenvertaisuutta tukee se, että alueet olisivat väestöpohjaltaan ja toimintaedellytyksiltään muuta maata vastaavat. Rahoitusratkaisu toteutettaisiin koko maassa yhtenäisesti; eikä perustuslakiin liittyviä ongelmia siirrettävien tulojen osalta syntyisi. Riskinä voidaan pitää sitä, että HUS- ratkaisun myötä erikoissairaanhoidon jäisi muista sote-palveluista irralliseksi ja ettei palvelujen yhteensovittaminen onnistuisi tarpeeksi hyvin.]

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

kyllä [Valtakunnalliset soten järjestämisen tavoitteet koskisivat myös HUS-maakuntayhtymää ja HUS-maakuntayhtymä olisi mukana soten neuvottelukunnassa. On tärkeää, että HUS-järjestämissopimuksessa sovittaisiin alueen toimijoiden työnjaosta mahdollisimman selkeästi ja että sopimuksella varmistettaisiin yliopistolliselle sairaalalle erikseen säädettyjen tehtävien toteutuminen. Sama yliopistosairaaloille erikseen määrättyjen tehtävien toteutumisen turvaaminen on varmistettava myös neljän muun yliopistosairaalan osalta ja tilannetta tulisi tältä osin arvioida säännöllisesti.]

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

kyllä [Järjestämisvastuun jakautuminen on säädetty selkeästi ja tarkoituksenmukaisesti. Perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon yhteensovittaminen on tärkeää vahvistaa lainsäädännöllä ja on hyvä, että HUS –maakuntayhtymässä on oltava myös perusterveydenhuollon yksikkö. Vastaavat yksiköt tulisi sekä HUS:n että maakuntien osalta säätää perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yksiköksi. Myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tehtävä tulee lainsäädännöllä varmistaa. Valtioneuvoston HUS –järjestämissopimusta koskeva perälaudasäännös takaa viimesijalla järjestämisvastuun, asukkaiden yhdenvertaisuuden ja palveluiden saatavuuden toteutumisen.]

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

kyllä [Talouden eriyttämistä koskevat säädökset ovat tarkoituksenmukaisia ja selkeitä. Eriyttämisen tulee olla mahdollisimman tarkkarajaista sekä talousarviossa että kirjanpidossa. Haasteeksi sekä Helsingissä, että myös sote-maakunnissa voivat muodostua erilaiset rajapintatoiminnot ja poikkihallinnolliset toiminnot, kuten monialaiset työllisyyspalvelut. Osaoptimointia ja integroimattomuutta tulee välttää.]

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereinään selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä [Sote-maakunnan on muodostuttava yhtenäisestä alueesta, joka muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden. Aluejakojen tulee olla asukkaille selkeitä ja tarkoituksenmukaisia, ja mahdollistaa jatkossa monialaisempien maakuntien syntyminen. Sote –maakuntien muutosprosessin ehtona tulee olla asukkaiden sote –palveluiden turvaaminen ja niiden toteuttamiseksi tarvittavien olosuhteiden parantaminen. Muutosprosessien tulee parantaa sote –maakuntien sekä taloudellisia että toiminnallisia edellytyksiä.]

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä [Muutoksilla tulee voida parantaa sote –maakuntien toimintaedellytyksiä ja siten myös asukkaiden palveluja ja elinolosuhteita. On hyvä, että asukkaille mahdollistetaan aloitteellisuus selvityksen käynnistämiseksi sote –maakuntajaon muuttamiseksi, etenkin jos muutoksen taustalla on asukkaiden palveluiden saatavuuden heikkeneminen.]

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä [On tarkoituksenmukaista vahvistaa valtion ohjausta, jotta sote –uudistuksen tavoitteet voidaan valtakunnallisesti saavuttaa. Valtion ohjauksella voidaan sote –ja pela –toimialoille määritellä yhteiset valtakunnalliset strategiset tavoitteet ja myös taloudelliset suuntaviivat. Ohjauksen tulee perustua tutkittuun ja tarpeeksi kattavaan ja yhtenäiseen tietopohjaan, jotta valtakunnallisesti tehdään oikeansuuntaisia linjauksia vaikuttavien ja tehokkaiden palveluiden tuottamiseksi. Valtionohjauksessa tulee hyödyntää ajankohtaisinta tieteellistä tietoa ja kuulla alan asiantuntijoita. Maakuntien kehittäminen yhteisten valtakunnallisten linjausten pohjalta tulee kuulua järjestämisvastuuseen. On kuitenkin tärkeää huolehtia siitä, että ohjauksessa ei synny mahdollisuuksia yksipuoliseen valtion määräilyyn tai painostukseen vuorovaikutuksen ja yhteistyön sijasta eikä ohjaus suuntaudu liian yksityiskohtaiseen ja maakuntien itsehallintoa lamauttavaan mikromanageeraukseen.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä [Neuvotteluiden asiankokonaisuus on hyvin kattava ja se tukee neuvotteluiden tavoitteet toteuttamista. Neuvotteluiden kautta toteutettava maakuntien järjestämisvastuun ohjaamisen ja seurannan tulee parantaa asukkaiden yhdenvertaisuutta ja varmistaa valtakunnallisesti järjestämisvastuun toteutumisen. Suorilla toimenpide-ehdotuksilla koskien joko sote-maakuntien toimintaa tai valtion sote-maakuntia tukevaa toimintaa voidaan varmistaa neuvotteluiden tavoitteiden saavuttaminen. Neuvottelujen tulokset tulee kirjata molempien osapuolten demokraattisen päätöksenteon mahdollistavalla yhteisesti sovittavalla tavalla]

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä [Mahdollisimman avoin, tasavertainen ja jatkuva vuoropuhelu maakuntien ja ministeriöiden välillä on välttämätöntä, jotta uudistuksen tavoitteet voidaan valtakunnallisesti saavuttaa. Jatkuva vuoropuhelu ja mahdollisimman avoimet ohjauksen keinot antavat tukea myös maakunnallisille poliittisille päättäjille oikeansuuntaisten päätösten tekemiseksi.]

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Vaikutusten arvioinnin vaatimaa tietojärjestelmäpohjaa tulee nopeasti parantaa, erityisesti sosiaalityötä, mielenterveys- ja päihdepalveluja, kuntouttavaa työllistämistä ja yksityisten (osto- ja

palveluseteli-) palvelujen laajuutta ja sopimuksia koskevien tietojen osalta. Tarvitaan myös nykyistä laajempaa ja kattavampaa asukkaiden palvelutarpeiden ja palvelutarjonnan kohtaamiseen liittyvää tiedontuotantoa.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

kyllä pääosin [Muutuskustannusten euromääräinen arvioiminen on haastavaa, mutta erilaiset muutuskustannuksia aiheuttavat ilmiöt ja tarpeet on esityksessä tunnistettu ja kuvattu asianmukaisesti. Euromääräistä arvioita pitää nopeasti täsmentää ja nostaa realistiselle tasolle.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Muutuskustannuksia tulee voida tarkentaa valmistelun edetessä ja ne tulee huomioida myös uudistuksen rahoituksessa.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Kantola Marja-Liisa
Vasemmistoliitto rp